

Leraren zijn net echte mensen

CIP - GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Cuijpers, Pascal

Leraren zijn net echte mensen;

columns, gedichten en korte verhalen over het onderwijs van nu en later

Uitgeverij Quirijn

Oirschot, 2017

ISBN: 978-90-79596-39-3

NUR: 100

©2017 berust bij de uitgever

Vormgeving en drukwerkbegeleiding: Kabeljauws

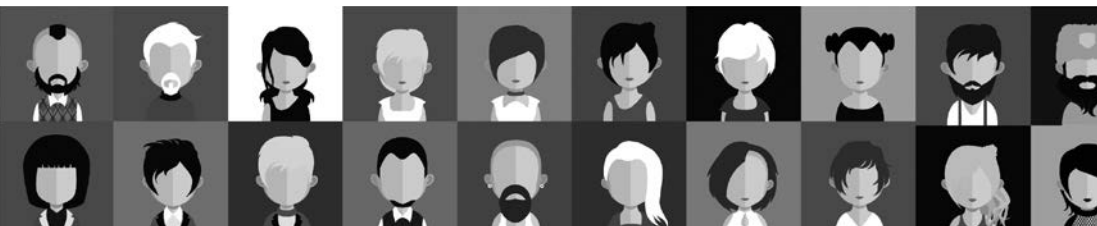
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351 zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Leraren
zijn
net
echte
mensen

Pascal
Cuijpers

Inhoud

Plezier	9
Ontdekkingstocht	13
Trukendoos	16
Bubbel	18
John Deere	21
Ambitieus	30
Maantje	33
Moe	36
Maatschappelijke taak	39
Tekentoets	41
Meneer Lemmens	51
Kansenongelijkheid	54
Gestalte	56
Kunstmatig	59
Foplossing	62
Feest	71
Snelle roem	73
(Nep)nieuws	76
Positiviteit	79
Voorbeeldfunctie	82
Shit	91

(On)bespreekbaar	94
Doping	97
Draagvlak	100
(Mis)poes	103
Centrale eenheidsworst	113
Kameleon	115
Onrust en chaos	118
Zapgeneratie	121
Alles goed?	123
Taalkronkel	134
Hokjesdenken	137
Slome tv	140
Buitenbeentje	143
Wifi-storing	146
Tevreden	155
(Wan)orde	157
Retweet	159
Jetlag	161
Beeldschermgeneratie	164

*"Wat wil je worden?", vroeg de juf,
t was in de derde klas,
ik keek haar aan en wist het niet,
ik dacht dat ik al iets was*

(Toon Hermans)

Plezier

Voordat een les kan beginnen kunnen er al met gemak tientallen bevelen met de nodige stemverheffingen en bijbehorende uitroeptekens zijn afgevuurd op het bruisende pubergrut dat zojuist het lokaal is binnengewandeld, geduwd, gesprongen en/of gesloft. Elk begin van de les is weer een strijd om aandacht, zowel van vele leerlingen als van de leraar die zijn waar voor minimaal een lesuur wil verkopen. Moederziel alleen voor het slachtoffer, dat in enkele gevallen ook weleens gebruikt wordt als lessenaar, en met soms wel zo'n zestig priemende oogjes op hem (m/v) gericht.

Het licht gaat denkbeeldig uit, de spot gaat figuurlijk aan. De zaal is nog onrustig. Deze tot in de puntjes verzorgde show moet elke vijftig minuten weer opnieuw worden opgestart en geïntroduceerd voor een publiek dat doorgaans vrij dwangmatig het lokaal ingestuwd wordt, gedreven door een opgedrongen *playlist* die de roostermakers zo zorgvuldig mogelijk hebben samengesteld. Er zitten geen souffleurs, geluidsmannetjes, technici of regisseurs verdekt opgesteld in de zaal die de boel in goede banen moeten leiden en waar je blind op kunt vertrouwen. Je bent enkel op jezelf en je voorbereiding aangewezen. Nu moet het gebeuren. Er moet geëxcelleerd worden. Dat leg je jezelf ook nog maar eens op. En dat elk uur weer voor een vrijwel uitverkochte ("u krijgt betaald, wij moeten betalen") zaal. De try-outs, die je in de vorm van lesvoorbereidingen thuis aan de werktafel maakte, worden op de proef gesteld. Dit alles om elke les opnieuw weer de illusie te hebben dat het cognitief, sociaal of motorisch (aan)geleerde zijn weg weet te vinden

naar het juiste deel van de hersentjes in ontwikkeling. Het is daar waar een minuscule plekje is gereserveerd voor enkele uitspraken, (aan)tekeningen op bord of non-verbale communicatiemiddelen die beklijven.

Hoewel bovenstaande alinea enigszins is aangedikt en daarvoor cynisch kan overkomen, is het als leraar juist zaak om zoveel mogelijk te relativiseren en eventuele beperkende gedachten te verruilen voor een positieve kijk op situaties die zich kunnen voordoen. Dit alles ten behoeve van het creëren van een prettige werksfeer, waarin van elkaar leren een voorrecht mag zijn. Daarbij realiseer ik me meteen dat dit vrij clichématig overkomt en makkelijker gezegd is dan gedaan. Als beginneling dreigde ik ook geregeld in een sleur van strikte regels te komen en vond ik dat ik aan mezelf opgelegde verwachtingen moest voldoen om een succesvol leraar te worden. Onder andere door de neuzen van alle aan mij toegewezen leerlingen dezelfde kant op te willen laten wijzen - ook letterlijk, door de werktafels in rijen (busopstelling) te plaatsen - en halsstarrig vast te houden aan planningen, verwachtingen en zogenaamd educatief verantwoorde stiltes in het lokaal. Afwijken van lesvoorbereidingen was *not done* in mijn optiek, en mijn, achteraf gezien, verwrongen beeld van de ideale classesituatie bestond natuurlijk niet. Een en ander is ongetwijfeld een samensmelting van opgedane ervaringen uit mijn eigen verleden als leerling op de middelbare school, de persoonlijke neiging tot perfectionisme, de droge en vooral theoretisch onderbouwde instructies vanuit de lerarenopleiding die veelal niet aansloten op de praktijk en mijn ervaringen als stagiair op dezelfde school.

Dat was toen. Nu zie ik veel van mijn schoolervaringen, het perfectionistisch willen zijn, de onderwijskundige en vooral (te) theoretische ballast uit de boeken en mijn stage-ervaringen als gewin en als verrijking voor mijn huidige functioneren als leraar. Al deze elementen hebben geleid tot het lesgeven en omgaan met leerlingen, zoals ik dat nu doe.

Een positievere en luchtigere benadering van een prachtberoep dat je zelf té serieus kunt nemen, biedt perspectief op vele fronten. Het heeft echter wel tijd nodig. Tijd waarvan je achteraf vaak pas beseft dat je die wellicht onbewust hebt ingezet om te komen tot waar je al die tijd al wilde zijn. Het zijn barrières die je zelf wegneemt door een menselijke(re) benadering van omgaan met de les, met bepaalde situaties en met de leerlingen.

Dit schrijvende denk ik aan het optreden van spreker en entotrainer Jan van Setten, die het afsluitende woord had tijdens een nationaal onderwijscongres, in een net zo uitverkochte zaal als de bezetting van het gemiddelde klaslokaal op een gemiddelde school in ons land. Kern van zijn verhaal was dat wanneer iedereen een bruistablet zou zijn in het onderwijs, het er voor leraren en leerlingen heel anders zou uitzien dan nu het geval is. Positivisme weerlegt immers negatieve uitingen en feedback, optimisme zorgt voor bergen werklust, en enthousiasme kost minder energie dan je zelf denkt. Dit gevoel heeft dan ook onherroepelijk zijn weerslag op de elk uur wisselende klassenpopulatie - *what you give is what you get* - de houding ten opzichte van onverwachte zaken, je omgang met tegenslagen en het (h)erkennen van allerlei emoties. Daarnaast gaf Van Setten een volledig andere betekenis aan het woord 'functie', in de zin van 'beroep', door een spatie in dit woord te plaatsen: fun ctie.

En hij heeft gelijk. Zou het dan ook niet verstandig zijn om wat vaker stil te staan bij het bevoorrechte gegeven dat een leraar in 'fun ctie' veel meer bereikt dan een leraar die stijf staat van de regels, vooroordelen, tijdsdruk, werkdruk, starheid en getemperde emoties? Door het bieden van aandacht voor persoonlijke verhalen, het los durven laten van de voorgeschreven leerstof, het welgemeende begroeten van de leerlingen bij binnenkomst van het lokaal, het uitdelen van complimenten aan elk kind - op welk gebied dan ook, het minder moeten moeten en het hebben van fun in je ctie. Wat dat betreft kunnen we daar-

naast nog veel leren van de creatieve en onbevangen geest van de leerlingen die we elke dag verwelkomen en begeleiden op weg naar geluk en wijsheid. Of iets leren van het antwoord dat leerling Manon gaf op de toetsvraag over wat de belangrijkste regel is in het lokaal van beeldend vormen. 'Plezier maken!' was haar antwoord. De leraar van nu in mij rekende dit antwoord - met alle plezier - goed.